

**Комунальний заклад вищої освіти
«Дніпровська академія музики» Дніпропетровської обласної ради»**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ВСП «Фаховий музичний
коледж» КЗВО «Дніпровська
академія музики» ДОР»

 Олена ПОТОЦЬКА
«29» серпня 2025 року

**СИЛАБУС
ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ВОКАЛ»**

«Мистецтво сучасного співу»

Освітньо-професійний ступінь – Фаховий молодший бакалавр
Галузь знань – В Культура, мистецтво та гуманітарні науки
Спеціальність – В5 Музичне мистецтво
Освітньо-професійна програма – «Музичне мистецтво»

**Д н і п р о
2 0 2 5**

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Навчальна дисципліна «Вокал» входить до циклу вибіркових навчальних дисциплін. Курс спрямовано на досягнення процесів вокального виконавства та педагогіки, проводиться у формі практичних індивідуальних занять. Заняття з дисципліни вокал направлені на професійний розвиток співацького голосу здобувача, покращення його якісних характеристик, вироблення академічної манери співу, оволодіння навичками чистого та виразного інтонування, кантиленного звуковедення. Систематична робота дозволяє досягти правильної корпусної постави, вміння користуватися співацьким диханням, високою позицією звуку, природною артикуляцією на якісному професійному рівні.

КОМПЕТЕНТНОСТІ

У межах цього курсу здобувачі освітньо-професійного ступеню «Фаховий молодший бакалавр» формують інтегральну, загальні та спеціальні компетентності, передбачені освітньо-професійною програмою «Музичне мистецтво».

Інтегральна компетентність (ІК):

ІК. Здатність вирішувати типові спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері музичного мистецтва або у процесі навчання, що вимагає застосування системи інтегрованих художньо-естетичних знань з теорії, історії музики, історії мистецтва, музичного виконавства та педагогіки, та може характеризуватися певною невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль інших осіб у зазначених ситуаціях.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 5 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 6 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 8 Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

Спеціальні компетентності (СК):

СК 1 Здатність використовувати знання та розуміння традиційних і сучасних культурно-мистецьких процесів і практик у власній професійній діяльності.

СК 2 Здатність демонструвати достатній рівень виконавської майстерності.

СК 3 Здатність відтворювати художньо-образний зміст музичного твору у виконавській діяльності.

СК 4 Здатність використовувати спеціалізовані знання з теорії, історії та методології музичного мистецтва.

СК 5 Здатність демонструвати професійні навички та вміння в музично-теоретичній / виконавській / педагогічній / організаційно-творчій діяльності.

СК 6 Здатність передавати знання, застосовувати професійні та педагогічні методи, підходи, технології, знання вікової психології в умовах роботи з аматорським колективом та/або в педагогічній діяльності на рівні початкової мистецької освіти (відповідно до професійної програми).

СК 7 Здатність самостійно організовувати та провадити індивідуальний та/або колективний репетиційний процес у професійній діяльності.

СК 8 Здатність оперувати професійною термінологією.

СК 9 Здатність застосовувати інтегровані знання з інших видів мистецтва в професійній діяльності

СК 11 Здатність відслідковувати і оцінювати власний прогрес та досягнення у професійній сфері, проявляти критичну самосвідомість.

СК 12 Здатність здійснювати міжособистісну та соціальну взаємодію для досягнення професійних цілей.

СК 13 Здатність презентувати результати своєї творчої педагогічної / організаційно-творчої діяльності перед аудиторією з урахуванням її специфіки.

СК 14 Здатність до професійної самореалізації.

ТРИВАЛІСТЬ КУРСУ. Для здобувачів на основі базової середньої освіти: кількість кредитів ЄКТС — 10, курси I–IV, семестри I–VII, загальний обсяг — 300 годин, з них індивідуальних — 131 година, самостійних — 169 годин. Для здобувачів на основі повної загальної середньої освіти: кількість кредитів ЄКТС — 7, курси I–III, семестри I–V, загальний обсяг — 210 годин, з них індивідуальних — 93 години, самостійних — 117 годин.

МЕТА полягає у формуванні вокально-технічних навичок і вокально-виконавської культури здобувачів та виховання висококваліфікованих фахівців, здатних до різнобічної практичної вокальної діяльності. Навчити орієнтуватися майбутніх фахівців на творче освоєння цінностей світової музичної культури, виховати широко освічених музикантів, готових до практичної музично-виконавської та педагогічної діяльності.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА НАВЧАЛЬНОЮ ДИСЦИПЛІНОЮ (РН)

РН 3 Грати на музичному інструменті/співати артистично, технічно, осмислено відтворюючи художньо-образний зміст музичного твору відповідно до його стилевих особливостей.

- РН 4 Читати та відтворювати нотний запис тексту музичного твору.
- РН 5 Застосовувати аналіз та синтез для розв'язання інтерпретаційних завдань, абстрактно і творчо мислити.
- РН 6 Визначати зміст, форму, жанрово-стильові особливості музичного твору як на слух, так і при вивченні нотного тексту.
- РН 8 Розпізнавати різні компоненти музичної мови.
- РН 9 Оперувати традиційними й сучасними знаннями в контексті освітньої виконавської /музично-теоретичної /педагогічної/ організаційно-творчої діяльності (відповідно до освітньо-професійної програми).
- РН 12 Проводити індивідуальний та/або колективний репетиційний процес у виконавській/освітній/організаційно-творчій діяльності.
- РН 13 Використовувати професійну термінологію під час виконання творчих та навчальних завдань.
- РН 15 Позитивно сприймати конструктивні критичні зауваження фахівців щодо своїх навчальних та творчих результатів і використовувати їх для власного професійного розвитку.
- РН 17 Презентувати результати власної мистецької діяльності з метою забезпечення особистісної конкурентоспроможності на ринку праці.

МІСЦЕ ДИСЦИПЛІНИ В СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНІЙ ПОСЛІДОВНОСТІ

Навчальна дисципліна «Вокал» вивчається протягом усіх років та є професійно важливим навчальним курсом. «Вокал» безпосередньо інтегрується з такими дисциплінами, як «Фах», «Клас ансамблю». Формування високої вокально-виконавської культури здобувачів, майбутніх професійних співаків – є головною метою освітньої діяльності у сфері вокального мистецтва та педагогіки. Саме поняття «вокально-виконавська культура» інтегрує у собі багаточисленні складники професійного співу та являється визначальним показником хорошого співака та обдарованого музиканта. Високий рівень вокально-виконавської культури визначається наявністю міцної технічної бази, яскравої виконавської майстерності, загальним відчуттям співмірності усіх музичних елементів та якісних співацьких характеристик, з'єднаних в художню цілісність.

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1 Основні принципи постави голосового апарату. Вивчення основних вокальних термінів та вокально-технічних вправ.

Тема 2 Загальні відомості про анатомію голосу. Носова порожнина. Анатомія гортані. Професійні захворювання

Тема 3 Основні умови співацької діяльності. Нервово-м'язова енергія, емоційно-психологічні ресурси та інтелектуальна сфера у роботі співака.

Тема 4 Вокально-художні завдання в роботі над творами різних жанрів. Формування стійких особистісних якостей, творчої активності, виконавської волі, психологічної стабільності та артистизму.

Тема 5 Розспівування – вправи, необхідні для правильного розвитку голосового апарату. Усунення недоліків та дефектів, формування правильної координації органів, що приймають участь у голосоутворенні, корекція постави корпусу та роботи мімічних м'язів.

Тема 6 Основа техніки співу: атака звуку, дихання, резонатори, реєстри. Вирівнювання та згладжування реєстрів – як важливий аспект в вокальній роботі.

Тема 7 Технічний та стилістичний аспекти виховання вокального голосу. Розвиток почуття стилю, виховання художнього смаку, знайомство з різноманітними жанрами вокальної музики.

Тема 8 Робота над розвитком вокального слуху. М'язові відчуття. Вдих – як основа вокальної постави голосу.

Тема 9 Виразність вокального голосу: інтонування, фразування. Динамічні нюанси. Дикція. Формування образного мислення. Художній аналіз вокальних творів.

Тема 10 Органи артикуляції та їхні функції. Роль та значення. Артикуляційні органи співочого апарату – як творці якості вокального звучання.

Тема 11 Виконавська культура співака. Специфіка сольного виступу. Сценічне хвилювання. Психологічні стани та професійні якості співака.

Тема 12 Виконавський самоконтроль. Технологічний контроль та орган слуху. Художній контроль та орган зору. Дубль-контроль та інтелект.

Тема 14 Викладач вокалу – майстер вокального налаштування, творець якості звучання, виконавського еталону та відтворювач атмосфери живого творчого процесу на уроці.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Вибіркова освітня компонента навчального плану дисципліна «Вокал» реалізується у вигляді індивідуальних занять та самостійної роботи здобувачів фахової передвищої освіти.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ:

Дисципліна «Вокал» викладається в формі аудиторних (індивідуальних) занять. Головними принципами навчального процесу є творчий та діяльний підходи до кожного здобувача (голосу) індивідуально, враховуючи попередню практичну підготовку, особистісний рівень та природні дані.

Методи навчання задля забезпечення здобувачем коледжу загальних і професійних компетентностей:

- Метод художньої демонстрації та художнього ілюстрування;
- Метод створення індивідуального репертуару, консультування, збирання інформації, анотації, моделювання, апробація виступу;
- Метод емоційного сприйняття;
- Метод аналізу інтерпретації музичного твору, композиційної цілісності, відчуття стилю та жанру, відповідності програмі;
- Метод наочно-слухового показу (демонстраційний метод);
- Метод пластичного інтонування, консультування та моделювання.

ФОРМИ І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ включають поточний та підсумковий контроль, а також проводяться у вигляді відкритих сольних виступів здобувачів фахової передвищої освіти. Залік наприкінці випускного курсу здійснюється з метою підведення підсумків навчального курсу й включає виконання трьох різнохарактерних та різножанрових творів, а саме класичної арії (або старовинної), романсу західного композитора та обробки української народної пісні.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Курс передбачає індивідуальну роботу здобувача. Темп роботи високий, атомсфера спрямована на продуктивність, а здобувач має бути відкритим до конструктивної критики. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Під час роботи над індивідуальними завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності. Пропуски занять здобувачами припустимі тільки з поважних причин.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Грищенко І. Розвиток вокально-виконавської майстерності студентів мистецьких спеціальностей у закладі вищої освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 60, том 1. С. 264–269.
2. Кишакевич С. В. Деякі аспекти навчання естрадного співу за методиками зарубіжних вокальних педагогів. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Педагогічні науки : реалії та перспективи. Київ, 2021. Вип. 80 Т. 1. С. 124–128.
3. Мамікіна О. А. Естрадна вокально-виконавська підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва у вимірі компетентнісного навчання. *Інноваційна педагогіка*. 2022. Вип. 51. Т. 2. С. 52–56.
4. Писаренко Ю. В. Формування вокальних навичок. Сучасна вокальна педагогіка: теорія, практика : навч. посіб. Дніпров. акад. музики, Нац. всеукр. муз. спілка. Дніпро : Ліра, 2023. С. 41–47.
5. Писаренко Ю. В. Постбоп та нові шляхи джазового вокалу .(за матеріалами інтерв'ю Джазмейї Хорн). *Музикознавча думка Дніпропетровщини: зб. наук. статей*. Дніпро : ГРАНІ, 2025. Вип. 28 (1). С. 112–122.
6. Ушакова О. А. Інтерактивні методичні підходи вокальної підготовки до практики навчання естрадному співу. *Академічні візії*. 2022. № (8-9). С. 3–17.
7. Антонюк В. Г. Аспекти етнокультурного діалогу вокалістів. Слобожанські мистецькі студії. Суми, Вип. 3. 2023. с. 5–9. [in Ukrainian]
8. Артюхова Л. Я. Еволюція вокального стилю Бароко та його відображення в українській концертно-виконавській практиці ХХІ століття: [дисертація на здобуття ступеня доктора мистецтва]: 025 / Артюхова Людмила Яківна ; творчий керівник Антонюк Валентина Геніївна ; науковий консультант Кононова Марія Віталіївна ; Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського, Міністерство культури та інформаційної політики України. Київ, 2023. 114 с. [in Ukrainian]
9. Леонтієва С. Л. Сучасне вокальне виконавство як збереження духовних цінностей української культури / Леонтієва Софія Леонідівна // Мистецтвознавчі записки : збірник наукових праць / Міністерство культури України, Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв. Київ, 2020. Випуск 38. С. 154-158. [in Ukrainian]
10. Мигович М. Сучасні вокальні техніки та методики їх вивчення. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип 55, том 2. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2022. С. 83-89. [in Ukrainian]

11. Можайкіна Н. С. Методика викладання вокалу: хрестоматія / Можайкіна Н. С. — Київ : Ліра-К, 2021. 215 с. [in Ukrainian]
12. Мустафаєв Ф. М. Вокально-слуховий самоконтроль як засіб вдосконалення фахової підготовки майбутніх співаків / Мустафаєв Фемій Мансурович // Мистецтвознавчі записки : збірник наукових праць / Міністерство культури України, Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв. Випуск 38. Київ, 2020. С. 132-136. [in Ukrainian]

Додаткова:

1. Антонюк В.Г. Вокальна педагогіка (сольний спів): Підручник // В.Г.Антонюк. — Київ: ЗАТ «Віпол», 2007. 174с.
2. Антонюк В. Г. Українська вокальна школа: етнокультурологічний аспект: Монографія. — Видання друге, перероблене і доповнене. К.: Українська ідея. 2001. 144 с.
3. Вальборг Вербек-Свердстрьом. Школа розкриття голосу. Шлях до катарсису в мистецтві співу — М.: evidentis, 2009. 232 с.
4. Ващенко Н. Н. Творча спадщина Олександра Мишуги (1853–1922 рр.) в контексті розвитку української мистецької педагогіки : дис. канд. пед. наук. Полтава : ПНПУ, 2015. 234 с.
5. Гребенюк Н. Формування співацького та розмовного звукоутворення у процесі фахової підготовки вчителя / Н. Гребенюк // Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. — КПДУ ім. В. Винниченка. Вип.155, 2017. С. 65-69.
6. Гринь Л.О. Історичний аспект розвитку української вокальної школи ХХ сторіччя. *Педагогічні науки*. Вісник Запорізького національного університету № 1(17), 2012. С.45–49.
7. Давидов М.А. Виконавське мистецтво. Енциклопедичний довідник / М.А. Давидов. — Луцьк : Велика обласна друкарня, 2010. 400 с.
8. Донецький національний академічний державний театр опери та балету ім. Солов'яненка / Інф. // <http://www.info.dn.ua/culture/solov.shtml>.
9. Жишкович М. А. Освітньо-педагогічні аспекти розвитку вокального мистецтва Львова (друга пол. ХІХ – перша пол. ХХ ст.): монографія / М.А.Жишкович. Львів : СПОЛОМ, 2012. 254 с.
10. Кулієва А. Інформаційний підхід до процесу голосоутворення: до проблеми сучасного оперного виконавства / А. Кулієва // Музичне мистецтво і культура. Науковий вісник Одеської держ. муз. академії ім. А.В. Нежданової [ред. О.В. Сокол]. — Вип. 6. Одеса : Друкарський дім, 2005. С. 409-417.
11. Михайлюк Х. Формування навиків самоконтролю як необхідна умова розвитку співочого голосу / Х. Михайлюк // Вокальне мистецтво: Історія. Сучасність. Перспективи: збірник статей / ред.-упор. Г. Карась. — Івано-Франківськ: Фоліант, 2015. С. 178-182.

12. Можайкіна Н. Методика викладання вокалу. Хрестоматія: навчальний посібник/ Н. Можайкіна. – К.: Видавництво Ліра К. 2016. 216 с.
13. Навротський В.В. «Одеська вокальна школа. Педагогічні принципи» (2003-2010) / В. Навротський. - Одеса, ОГМА, 2010. С. 139.
14. Рожок В. Оперна студія Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського : історія і сучасність (до 70-річчя від дня заснування) [Електронний ресурс] / В. Рожок // Наук. вісн. Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. – Вип. 89. Сучасний оперний театр і проблеми оперознавства : зб. ст. Київ, 2010. С. 21-46. Режим доступу: <http://operna-nmau.kiev.ua>
15. Сонкі С.М. Теорія постави голосу у зв'язку з фізіологією органів, відтворюючих звук: З додатком практичних порад співакам та артистам. Вид. стереотип.: Книжковий дім «ЛІБРОКОМ», 2014. 248 с.
16. Стахевич О. Г. З історії вокально-виконавських стилів та вокальної педагогіки: посібник/О. Г. Стахевич. - Вінниця: Нова Книга, 2013. 176с..
17. Суржина Н.А. Задачі виховання висококваліфікованих співаків // Музикознавча думка Дніпропетровщини. -Дніпропетровськ, 2005. Видавець Юрій Сердюк. С. 81-88.
18. Шеремета А.Б. Інтонаційно-сміслова єдність в обробках українських народних пісень для голосу і фортепіано Бориса Лятошинського: магістерська наукова робота / А. Б. Шеремета ; Міністерство культури та інформаційної політики України, Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського, Вокальний та диригентський факультет, Кафедра камерного співу ; керівник А. А. Дробіш ; рецензент І. С. Дружга. Київ, 2024. 58 с. : нотні приклади + Додатки: Рецензія ; Характеристика.

Нотні збірки для роботи в класі:

1. Вокальна музика композиторів XVI – XVIII ст. – Вип. 1. – М. : Вид. «Богдан», 2003.
2. Вокальна музика композиторів XVI – XVIII ст. – Вип. 2. – М. : Вид. Дім «Богдан», 2003.
3. Зейдлер Г. Вокалізи для високого та середнього голосу. – М. : Вид. «Богдан», 2005.
4. Під покровом Богородиці [Ноти] : репертуарний посібник / автор упорядкування нотного матеріалу І. О. Зеленецька. — Кам'янець-Подільський : Абетка, 2022. — 264 с. [in Ukrainian]
5. Пісні вечорниць : пісенник / упорядник Валеріан Молдован. — Київ : Алерта, 2022. — 425 с. [in Ukrainian]

6. Романси Дніпропетровських композиторів. Вип. 1.–Дніпро: Ю.Сердюк, 2004. 224 с. [in Ukrainian]
7. Franseskevich I. V. United through music. Vocalises, Songs and Romanses for a soloist (choir or ensemble) and piano. – Kyiv - Odessa: Krasovsky Victor «Melosvit», 2017. 140 pages. [in English]

Інформаційні ресурси

1. opera/taras_bulba/taras_bulba_info_ua.html
2. Aveclassics.net
3. <https://web.archive.org/web/20120923124530/http://www.opera.com.ua/staff>
4. <http://vecchiosito.bnnonline.it/bibl/vir/verdi/index.html>
5. opera-grishko.com.ua
6. mazon.fr/Quatuor-vocal-Musique-classique-Baroque/s
7. <https://www.liveabout.com/operas-by-giuseppe-verdi-724297>
8. https://dme.mozarteum.at/DME/nma/nmapub_srch.php